№ 68 Ապրիլի 18 (30) 1881 Ապրիլի 18 (30) № 68

ՏԱՄՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գին 10 բուբլի, կես տարվա համար 6 բուբլի
Գնանշին հասցեները 5 կոպեկով
Թերթատոմարը գրում են մի մինչև խմբագրատան մոտ
Ձեռագրերը տպվում են ազատորեն
Редакція «Мшака»

Խմբագրատունը բաց է առավոտեան 10—2 ժամ
(Թաղի կիրակի եւ ազգ օրերից)
Ձեռագրերը ընդունվում է ամեն լեզուով:
Ձեռագրերի համար վճարվում են
Խրատանքը բաց 2 կոպեկ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հայը հային թշնամի—ՆԵՐԲԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ· Նամակ Խմբագրին· Ներքին լուրեր·—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ· Ֆրանսիա· Անգլիա·—ԻՍԼԱՄ ԼՈՒՐԵՐ· — ՀԵՌԱԳՐԻՆԵՐԻ — ՈՒՇԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ—ԲԱՆԱՍԻՐԱՆՆ· Դուրսի լուր

ՀԱՅԸ ՀԱՅԻՆ ԹՇՆԱՄԻ

Ձր գիտենք որքան ասոյգ է մեր երկվայ հասարակաց հաղորդած լուրը, որ իբր թե թիւրքաց կառավարութիւնը սկսել է աթգէն զէնքեր խլել Վասպուրականի հայերից և իբր թե հայ ժողովուրդ մասնաւորապես իրանք հայ ազատներն են։ Բայց եթէ այդ լուրը ասոյգ էլ չը լինէր, նա գարձեալ հաւանական է, որովհետև հայոց ամբողջ պատմութիւնից և հայոց ազգի բնաւորութիւնից յայտնի է, որ հային միասոյ, հային թշնամի մեծ մասամբ ինքն հայն է եղել միշտ։

Եթէ մի որ և է ժամանակ մի օտար տէրութիւն կարողացել է միասել հայ ազգին, նա այդ իր նպատակին հասել է միշտ հայի ձեռքով։ Ոչ մի ազգ չը կայ աշխարհիս երեսին, որ այդքան հակուած ունենար միասել իր սեփական ազգային դոյութիւնը, որքան հայը, ոչ ոք այդքան թշնամի չէ եղել հային, որքան ինքն հայը։

Հայը կամ անտարբեր է զէպի իր ազգի ազգայինը կեանքը, կամ մինչև անգամ ազգասէր է, մինչև որ ուրիշ հասարակական նշանակութիւն, պաշտօնական երշանաւոր դիրք չունի։ Բայց հէնց որ նա հասնում է մի նշանաւոր պաշտօնի, կամ հասարակական աչքի ընկնող դիրքի,—նա իսկոյն սկսում է մոռանել, դաւաճանել, միասել իր ազգին։ Հայոց պատմութեան մէջ գուցէ կը գտնէք շատ հայեր, որոնք նշանաւոր դատնալով, ամբիծ և հաւատարիմ կերպով ծառայել են օտարին, բայց ոչ մի հայ չէք ցոյց տայ, որ քիչ թէ շատ բարձրը պաշտօնական դիրք ունենով ծառայելիս լինէր իր ազգի շահերին։

Լու արդէն նշանակութեանը ձգտելու, նշանաւոր դիրքին հասնելու համար հայը պէտք է առաջին քայլն անի,—ուրանայ իր ազգութիւնը և որքան հնար է միասի իր ազգին։

Այդ է պատճառը որ հայութիւնը միշտ եղել է թոյլ, անպաշտպան, ինքնուրոյն գոյութիւն չունեցող, միշտ քայքայվող. նրա ամենապատ ոյժերը ոչ թէ միայն ուրիշի շահերին են ծառայել միշտ, բայց և նշանակութեանը հասնելուն պէս միշտ թշնամաբար են վերաբերվել զէպի հայութիւնը։

Եթէ հայը գործ դնէր իր այն բոլոր ոյժերը, իր այն խելքը, ճարպիկութիւնը, համառութիւնները, անձնուիրութիւնը, անշահասիրութիւնը, որ նա գործ է դնում օտարներին ծառայելու և իր ազգին միասելու համար, եթէ նա այդ բոլորը գործ դնէր յուզուած իր ազգի,— հայոց ազգը կը լինէր ոչ թէ միայն Փոքր-Ասիայում, բայց գուցէ և ամբողջ Ասիայում ամենազօրեղ և ամենանշանաւոր ազգերից մին։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Շուշի, 7 ապրիլի

Երկու տարի առաջ Բաքուում մի ժողովրդարանական սկսվեցաւ։ Ռեդակտորութեան գանձանակ յուրաքանչիւրանակ հայոց։ անուանով, որի նպատակն էր նիւթական ազնուութիւնն հասցնել հայասանի մեր թշուառ հարազատներին, ժողովուած փոքրիկ անտարակներ ստեղծելու մի քանի անձերից։ Ստորագրութիւնը պակաս է ուշադրաւ իր շրջանում հանձնելու ժողովել և յանձնել գանձապահ պ. Ա. Դաւութեանցին, Ա. մեզը, մեր ուրիշ շատ ձեռնարկութիւնների նման, ազգասէր վրա ընդունվով և արժանաւոր չը գտնվեցաւ շատերի։ այն որից մինչև այժմ մի քանի հարիւր ոչ միայն փող չեն հաւաքել։ այլ և իրանց ստուած անդամներն անգամ կորցրել են խոսքս։ որ թ հարիւ. ՀԵՐՄՈՒԱՆԳԱՔԵՆՆ նման է։ Ա. մեզ մասին «Մշակի» անցեալ տարուայ № 203-ում պ. Ա. Դաւութեանցը մի մանաւոր հարցն էր տուել և իր ձեռքում եղած փոքր ստորագրել։

Ցնորակ ունեցողներից պ. Գ. Դիլիգանեանցը ստորագրել է Հ. Բաղդասարեանցից 1 ր., պ. Ն. Հարությունեանցը ինքը տուել է 3 ր. և ուրիշներից ստորագրել 5 ր., պ. Ի. Ալգամեանցը ինքը տուել է 5 ր. և ուրիշներից ստորագրել 11 ր.։ Բոլորը 25 ր., որոնք յանձնեցին ինձ ուղարկելու համար։

Ինձ ասուած անդամներում ստորագրել են. Շուշում Ց. Տէր-Դաւիթեանցից 10 ր., Մ. Խաչատրից 5 ր., Բեկլարեանից գիւղում Ա. Դիլիգան՝ 1 ր., Կ. Մխիթարեանից 1 ր., Մ. քահանայ Տէր-Գեորգեանից 1 ր., Ի. Տէր-Պետրոսեանից 1 ր., Թ. Ալամեանից 1 ր., Թ. Դրիգորեան 1 ր., Նիժ գիւղում Ց. քահանայ Ջուանեանից 1 ր., Ց. քահանայ Դաւլաթեանից 1 ր., գանգան անձինք 2 ր. 29 կ., Ա. Աղաջանեան գիւղում Մ. քահանայ Մելիք-Ա. Աղաջանեանից 1 ր., Ս. Աբրահամեանից 2 ր., Թ. Նիկոգոսեանից 1 ր., Մ. Տէր-Պետրոսեանից 1 ր., Հ. Ալգամեանից 1 ր., Ի. Զարիրեանից 1 ր., Ց. Մինասեանից 1 ր., Թ. Զիլիկարեանից 1 ր., պ. Խաչատեանից 1 ր., Մ. Ալգամեանից 1 ր., գանգան անձինք 3—40 կ. գիւղերով 7 ր. 86 կ.։ Բոլորը 44 ր. 35 կ.։

Ապահովեր՝ պարտից մաղարգաղարը լիքն էր այդ ժամանակ վրացի ազնուականներով. նրանք պատերազմ և պարտական համար ծախում էին ամեն բան. թիւ որ սուրբ և նուիրական էր իրանց ազգի համար, և մանաւանդ ինքնագլխութիւնով, ստանում էին պարտականներ կամ իրանց հայրենիքում, կամ Պարսկաստանում։ Շատերը այնպես ամուսնանում էին պարսիկների հետ, որոնք էին ծնում, որոնք պարսկական սովորութիւնների մէջ կրթվելով. բերում էին պարսից գեղեցիկութիւնը, շռայլութիւնը, անբարոյականութիւնը գէպի իրանց հայրենիքը։ Ազդեցիկ վրաց ազնուականների վարձի պարզ, նամակագական բարբարվորը փչացաւ և նրան փոխարինեց պարսից հարեմներից ստացված ծոյլ, անշոգ, ամեն բան վատնող, ամեն բան ոչնչացնող քնարարութիւնը, որի հետևանքը մնում են մինչև այսօր։ Վրաց այն ժամանակվայ սիրասիրող իշխաններից ոչ մէկը չէ կարելի ցոյց տալ, որ իր կեանքի մեծ մասը Պարսկաստանի մայրաքաղաքում մաղած չը լինէր։ Նրանք կազդուրում էին իրանց երիտասարդը, ազատագրում էին հարեմներին, և նրանց դառն աշխատութեան պտուղը շռայլութեամբ վատնում էին Պարսկաստանում։ Վրաստանը լցնվեցին ոտարի ոտարի էր դարձել. Դաղստանը լիքն էր վրացի գեղջիներով. բայց վրաց իշխանները, նոյն. որի նպատակն էր նիւթական ազնուութիւնն հասցնել Հայաստանի մեր թշուառ հարազատներին, ժողովուած փոքրիկ անտարակներ ստեղծելու մի քանի անձերից։ Ստորագրութիւնը պակաս է ուշադրաւ իր շրջանում հանձնելու ժողովել և յանձնել գանձապահ պ. Ա. Դաւութեանցին, Ա. մեզը, մեր ուրիշ շատ ձեռնարկութիւնների նման, ազգասէր վրա ընդունվով և արժանաւոր չը գտնվեցաւ շատերի։ այն որից մինչև այժմ մի քանի հարիւր ոչ միայն փող չեն հաւաքել։ այլ և իրանց ստուած անդամներն անգամ կորցրել են խոսքս։ որ թ հարիւ. ՀԵՐՄՈՒԱՆԳԱՔԵՆՆ նման է։ Ա. մեզ մասին «Մշակի» անցեալ տարուայ № 203-ում պ. Ա. Դաւութեանցը մի մանաւանդ հարցն էր տուել և իր ձեռքում եղած փոքր ստորագրել։

Ցնորակ ունեցողներից պ. Գ. Դիլիգանեանցը ստորագրել է Հ. Բաղդասարեանցից 1 ր., պ. Ն. Հարությունեանցը ինքը տուել է 3 ր. և ուրիշներից ստորագրել 5 ր., պ. Ի. Ալգամեանցը ինքը տուել է 5 ր. և ուրիշներից ստորագրել 11 ր.։ Բոլորը 25 ր., որոնք յանձնեցին ինձ ուղարկելու համար։

Ինձ ասուած անդամներում ստորագրել են. Շուշում Ց. Տէր-Դաւիթեանցից 10 ր., Մ. Խաչատրից 5 ր., Բեկլարեանից գիւղում Ա. Դիլիգան՝ 1 ր., Կ. Մխիթարեանից 1 ր., Մ. քահանայ Տէր-Գեորգեանից 1 ր., Ի. Տէր-Պետրոսեանից 1 ր., Թ. Ալամեանից 1 ր., Թ. Դրիգորեան 1 ր., Նիժ գիւղում Ց. քահանայ Ջուանեանից 1 ր., Ց. քահանայ Դաւլաթեանից 1 ր., գանգան անձինք 2 ր. 29 կ., Ա. Աղաջանեան գիւղում Մ. քահանայ Մելիք-Ա. Աղաջանեանից 1 ր., Ս. Աբրահամեանից 2 ր., Թ. Նիկոգոսեանից 1 ր., Մ. Տէր-Պետրոսեանից 1 ր., Հ. Ալգամեանից 1 ր., Ի. Զարիրեանից 1 ր., Ց. Մինասեանից 1 ր., Թ. Զիլիկարեանից 1 ր., պ. Խաչատեանից 1 ր., Մ. Ալգամեանից 1 ր., գանգան անձինք 3—40 կ. գիւղերով 7 ր. 86 կ.։ Բոլորը 44 ր. 35 կ.։

ԴԱՒԻԹ ԲԷԿ

ԳԱՌՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

(1722—1728)

—

Գ.

Մնում է մի քանի խօսք ասել, թէ ինչ դրութեան մէջ էր այն ժամանակ վրաստանը. ինչ էին անում վրացիները. երբ հայերը իրանց հայրենիքի ազատութեան մասին էին աշխատում. Ալդանոր այդ երկու հարեան քրիստոնեայ ազգերը, որոնք մի և նոյն վիճակի մէջ էին գտնվում, մասնաւոր էին ձեռք ձեռքի տալ և միասին, ընդհանուր ուժերով թաթափել պարսից լուծը.

Վրաստանը բաժան